

7. Teliа V. N. Nomination // Linguistic Encyclopedic Dictionary. Ed. Soviet encyclopedia. Moscow, 1990.

ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ З РІДНОЇ МОВИ НА ІНОЗЕМНУ

Роман Латишев

Харків

Вправи в перекладі з рідної мови на іноземну відносяться до числа традиційних прийомів навчальної роботи. Відповідно, як і всі традиційні прийоми, даний прийом піддавався й піддається критиці. У цій критиці виділяються два основних аргументи. По-перше, указують на те, що навчати треба мові, а не перекладу, оскільки переклад є спеціальною вправою, елементом професійної підготовки перекладача. По-друге, у критиці перекладних вправ наполегливо підкреслюється положення, відповідно до якого будь-який переклад з однієї мови на іншу у будь-яких умовах навчання підсилює мовну інтерференцію, що і сама по собі є дуже сильна й дуже шкідлива. Відповідно до цієї думки, при будь-якій формі перекладу студент значною мірою займається саме рідною мовою, порівняльним розглядом рідної й іноземної мови.

Наполегливе повторення в методичній літературі цих двох критичних аргументів дуже мало змінило відношення до перекладу з рідної мови у середовищі викладачів-практиків вищої школи. Переклади з рідної мови використовуються в практиці викладання досить широко. «Живучість» цього виду вправ пояснюється, мабуть, практичною корисністю навчального перекладу з рідної мови, і ця практична корисність може одержати, в остаточному підсумку, конкретне методичне визначення.

Дійсно, переклад зв'язного висловлення з однієї мови на іншу може виступати в навчальних умовах як вправа у виборі засобів вираження в межах тієї мови, на яку робиться переклад. Вибір засобів вираження відбувається при синтезуванні, побудові тексту: будується ж текст перекладу, а аж ніяк не оригіналу. Наукові узагальнення в області

перекладу ґрунтуються, головним чином, на вивченні не самого процесу перекладу, а його результатів, зафіксованих у письмовій (рідше усній) формі.

Перед перекладачем стоять два основні завдання:

перше - правильно зрозуміти зміст англійського тексту;

друге - повно й точно передати цей зміст засобами рідної мови.

Для того, щоб успішно вирішувати ці завдання, тобто перекладати за допомогою словника англійський текст із певною швидкістю, необхідна наявність чотирьох умов: |

Знання певного мінімуму найбільш уживаних слів.

До числа таких слів ставляться:

службові слова - прийменники, сполучники, союзні слова;

нестандартні дієслова в 3-х формах;

загальноуживані слова, що часто зустрічаються в текстах на будь-яку тему, як наприклад: long довгий, short короткий, good гарний, bad поганий, hard твердий, soft м'який, to open відкривати, to close закривати, water вода й т.д.;

спеціальна термінологія, характерна для тієї галузі знання, якій присвячений даний текст.

Тверде знання певного лексичного мінімуму дозволяє рідше прибігати до словника й дає можливість набагато швидше перекладати текст.

Знання основ граматики англійської мови.

Знання одних слів ще не може забезпечити розуміння й правильного перекладу тексту.

Лексика являє собою лише як би будівельний матеріал мови, що одержує осмислений характер, організовуючись за правилами граматики.

Отже, можна знати значення всіх слів і все-таки не зрозуміти змісту даного речення, не знаючи граматики, тобто тих правил, по яких ці слова змінюються й з'єднуються в реченні.

Тому обов'язковою умовою успішного перекладу є тверде знання основ граматики англійської мови.

Володіння технікою перекладу.

Техніка перекладу складається із двох моментів:

уміння швидко встановлювати за допомогою граматичного аналізу приналежність незнайомих слів до тієї або іншої частини мови - як попереднього етапу перед звертанням до словника;

знання всіх особливостей словника й навички роботи з ним, тобто вміння швидко й точно знаходити в словнику потрібне значення незнайомих слів.

Володіння технікою перекладу дозволяє раціоналізувати роботу й прискорити процес перекладу.

Знайомство перекладача з тією областю знання, до якої ставиться даний текст.

Це положення набуває особливого значення при роботі над технічним текстом.

Перекладач, не знайомий ґрунтовно з відповідною областю техніки, неминуче наробить помилок і спотворить думку автора.

Тепер ми можемо сформулювати основні вимоги, яким повинен задовольняти гарний переклад:

1. Точність. Перекладач зобов'язаний донести до читача повністю всі думки, висловлені автором. При цьому повинні бути збережені не тільки основні положення, але також нюанси й відтінки висловлення. Піклуючись про повноту передачі висловлення, перекладач, разом з тим, не повинен нічого додавати від себе, не повинен доповнювати й пояснювати автора. Це також було б перекручуванням тексту оригіналу.
2. Стислість. Перекладач не повинен бути багатослівним, думки повинні бути вбрані в максимально стисло й лаконічну форму.
3. Ясність. Лаконічність і стислість мови перекладу, однак, ніде не повинні йти на шкоду ясності викладу думки, легкості її розуміння. Варто уникати складних і

двозначних зворотів, що затрудняють сприйняття. Думка повинна бути викладена простою і ясною мовою.

4. Літературність. Як ми вже відзначали, переклад повинен повністю задовольняти загальноприйнятим нормам рідної літературної мови. Кожна фраза повинна звучати жваво й природньо, не зберігаючи ніяких натяків на далекі рідній мові синтаксичні конструкції оригіналу.

При виконанні вправ у перекладі з рідної мови студент як би одержує попередження: «Подумай, що вибрати: а або the, - подумай при виконанні цієї вправи для того, щоб уже не замислюватися про цю альтернативу при виконанні інших видів роботи над мовою». Очевидно, інтерференція (точніше: усвідомлення форми) допускається для того, щоб у подальшій роботі над тим же або подібним мовним матеріалом мовна інтерференція й усвідомлення мовної форми виключалися. Тут ми діємо за принципом «лікуй подібне подібним». (Р.К. Миньяр-Белоручев. Методика обчєния перевода. М., 1979.)

Істотно, що в міру підвищення рівня знань студента технічного вчз проблема впливу з боку дій, пов'язаних з вибором форми, зникає. Це пояснюється тим, що поступово замість вибору в межах граматичних форм і лексичного мінімуму, включаючи знання термінології по даній спеціальності, студент стає перед проблемами вибору засобів вираження з фонду одного функціонального стилю (або його варіанта) на противагу фонду іншого функціонального стилю. Ця зміна в матеріалі вибору відбувається в міру того, як характер володіння іноземною мовою по більшості ознак зближається з характером володіння рідною мовою. Тому вправи в перекладі з рідної мови істотно розрізняються залежно від етапу навчання. Тому варто виділити 3 етапи в навчанні перекладу:

ПЕРШИЙ ЕТАП

Вибір засобів вираження в межах матеріалу іншомовного лексичного й граматичного мінімуму (наприклад, вибір між двома дієслівними часами англійської мови - Past Simple і Present Perfect, оскільки обом відповідає той же самий дієслівний час в українській мові). Об'єктом перекладу є, як правило, окреме речення. Втручання викладача, виправлення

помилки у перекладі має на меті закріплення лексичного мінімуму й основних граматичних правил для наступного використання їх в елементарній усній комунікації, побудованої на стилістично індіферентному мовному матеріалі. Вправа відповідає завданням навчання в середній школі й неформальному (внз). (Г. Богин. Тетради перекладача. М., 1985)

Письмові українсько-іншомовні переклади виконуються в основному як звичайні лексико-граматичні вправи. Якщо по тим або інших причинах у використуваному підручнику відповідні вправи не представлені, доцільно використовувати інші перекладні вправи, у яких відбивається досліджуваний граматичний і лексичний матеріал.

Одночасно з письмовими перекладними вправами представляється доцільним виконання значного числа усних тренувальних вправ у перекладі з української.

ДРУГИЙ ЕТАП

Вибір засобів вираження в межах такого матеріалу нейтрального варіанта технічно відпрацьованого стилю, що у кожному окремому випадку уніфікований функціональною характеристикою даного уривка. Об'єктом перекладу є, як правило, спеціально підібраний уривок тексту за фахом. Обов'язкове використання великого українсько-іншомовного технічного словника. Викладач, що виправляє помилки у вправі (звичайно шляхом порівняння й обговорення варіантів, підготовлених різними студентами групи), має на меті навчити правильного вживанню лексичних і граматичних синонімів у межах нейтрального варіанта технічно відпрацьованого стилю.

Переклад технічних текстів повинен зайняти певне місце в навчанні, але не як підсумок навчання перекладу, а як середній етап, що підготовляє до більш високого рівня вмінь.

ТРЕТІЙ ЕТАП

Вибір засобів вираження в межах всіх варіантів як технічно відпрацьованого, так і вільного («розмовного») стилю. Об'єктом перекладу є будь-який текст, але найчастіше - технічний. Серед цієї розмаїтості аж ніяк не останнє місце займає вільний («розмовний»)

стиль, представлений як функціонально обумовлені вкраплення стилістично чужорідних елементів у діалогічне мовлення

Метою навчання іноземній мові є підготовка студентів до використання іноземної мови в їх майбутній професійній діяльності, тобто навчання як письмовій, так і усній формі спілкування.

У зв'язку із цим, у якості одного з основних завдань у технічному ВНЗ, залишається навчання перекладу, що досягається при роботі з оригінальною літературою: автентичними загальнонауковими статтями, монографіями, країнознавчою літературою, технічною документацією, матеріалами політехнічного й науково-популярного характеру, інформацією, що визначає наше поведіння в повсякденному житті.

VISUALIZATION IN A DISTANCE COURSE FOR THE STUDY OF UKRAINIAN LANGUAGE BY FOREIGN STUDENTS

Natalia Lysenko, Alla Berestova, Natalia Brik

Kharkiv

The widespread transition to distance learning in the aftermath of the pandemic has forced a change of emphasis in the methods and techniques used in teaching a foreign language in higher education.

Usually, when talking about distance learning, the use of the MOODLE platform is described. Independent work of students constitutes a large share in the study of Ukrainian as a foreign language. When learning in educational institutions is carried out in a mixed form, involving elements of distance learning, the use of the latest methods of both teaching and testing the knowledge learnt becomes particularly important. Usually Google-meet and ZOOM platforms are used for conducting classes. Which is certainly ideal for mastering the material 'here and now', but not all students absorb the material at the same speed. Memorising large amounts of new foreign language vocabulary in principle implies repeating and returning to the